

Sant Mateu de Montnegre

al segle XIV (i II)

La situació al segle XIV

De totes maneres, és gràcies als senyors de la parròquia de Sant Mateu que disposem, a partir del segle XIV, d'uns documents molt rics en informacions: els capbreus. Es tracta d'uns reculls de declaracions fetes pels pagesos als seus senyors, en les quals consten tots els pagaments que els deuen i els motius pels quals els fan. El primer capbreu, de 1314, correspon al prior del monestir de Cervià. Segons les vint declaracions que conté, el domini del monestir, a més de la capella de Santa Maria, el composaven 12 masos, 136 peces de terra, vinya i bosc, i, a més, 18 cases, casals i cellers de la cellera formada al voltant de la capella. El cavaller Guerau de Torrent, feudatari del castell de Monells, tenia el 1315 un domini situat a cavall de les parròquies de Sant Mateu, Santa Pellaia, Santa Àgata de Montnegre i Sant Sadurní. A Sant Mateu, hi tenia 2 masos i 57 parcel·les. Finalment, el domini del cabiscol de la seu de Girona aplegava el 1324 les possessions de cinc declarants a la cellera de Sant Mateu i, sorprenentment, la mateixa església parroquial de Sant Mateu i els drets que li corresponien.

Aparentment, els tres capbreus descriuen una bona part de la parròquia de Sant Mateu. Però, en realitat, les àrees descrites pels capbreus són força limitades: la cellera i el domini de Santa Maria de Montnegre, els masos de Guerau

de Torrent i la cellera de Sant Mateu. En efecte, sabem que el cabiscol tenia uns quants masos a la parròquia, que el rei d'Aragó encara tenia un domini a Sant Mateu al segle XIV, que l'altar de Santa Margarida de Sant Martí Sacosta, el cavaller Arnau de Ribera i Berenguer d'Escala també hi posseïen masos i, encara, que Guillem Gil de Castelló, el cavaller Ramon de Ginestet, Ferrer de Vinyes de Sant Sadurní, Berenguer Sabet, Pere de Vallfreda, Ramon d'Escala i el monestir de Sant Pere de Galligans tenien algunes terres a la parròquia.

La parròquia de Sant Mateu de Montnegre continuava, és clar, en mans del cabiscol de la seu. El capbreu de 1324, no obstant, especifica com se'n repartien els drets: el cabiscol obtenia la sisena part de totes les deixes a l'església, tots els diners deixats per a la il·luminació de l'església la nit de la vetlla de Sant Mateu, la sisena part del dret de salpàs en tota la parròquia, 8 diners per cada persona que morís havent fet testament i la tercera part de les deixes dels difunts intestats; a més, rebia dues parts del delme de carn, llana, lli, cànem i cols dels horts, i tres quartes parts del delme de pa i vi. Així doncs, als clergues de Sant Mateu, que, per cert, eren presentats pel mateix cabiscol al bisbe, només els quedava la part restant del delme, la "primícia", i algunes terres del patrimoni de l'església.

Gràcies als capbreus, també tenim un bon coneixement dels nivells de població de Sant Mateu de Montnegre. En efecte, amb els documents estudiats, hem comptat 30 declarants, que suposadament eren caps de família, i 3 clergues; a més, en els capbreus apareixen referències a 10 persones i masos que no figuren mai com a declarants, però que també eren de Sant Mateu de Montnegre. Així, si considerem que cada família podia estar formada per 4 ó 5 famílies, tenim que a Sant Mateu de Montnegre hi vivien, a les primeres dècades del segle XIV, entre 150 i 200 persones, una xifra realment important, que només s'ha tornat a assolir a finals del segle XIX.

La gent d'inicis del segle XIV vivia, majoritàriament, en els masos. En coneixem una trentena, alguns dels quals han arribat fins als nostres dies, com els masos Bancells, Costa, Montalt, Nadal, Om, Preses, Sabet, Saugeda, Ullastres i Vinyoles. D'altres van desaparèixer, potser, arran de les grans mortaldats provocades per la Pesta Negra de 1348, com els masos Català, Coll, Creu, Font, Oller, Vall i Vilar. I encara, d'altres, tot i superar la crisi de la baixa edat mitjana, han anat canviant de nom i no s'han pogut identificar amb cap dels actuals, tal com els masos Albert, Bancells de Mont, Bosèn, Fabrella, Güell, Paradina, Paratge, Tresserra, Vila i Viladamunt.

